

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ КОМПЛЕКСІВ ТИПУ “ЛІЦЕЙ-ВУЗ”

Б. Самоткін, А. Громовий

В. Волков

Житомир, Інженерно-технологічний інститут

Мінський ліцей при ЖІТІ

Функціонування загальноосвітніх закладів нового типу - ліцеїв, гімназій тощо - у складі єдиного з вузом навчально-виховного комплексу висуває вимогу дальшого поглиблення співпраці обох закладів у напрямку усунення зайвого дублювання у змісті довузівської профільної підготовки учнів та підготовки студентів на перших курсах.

Типовий навчальний план для ліцеїв технічного, наприклад, профілю забезпечує можливість досить ґрунтовного опрацювання широкого кола профільних дисциплін. У той же час типовий навчальний план для 1-го курсу технічного вузу розрахований на рівень підготовленості “середнього” випускника звичайної середньої школи і зорієнтований в першу чергу на заповнення прогалин у його підготовці з дисциплін фундаментального циклу. Таким чином випускники ліцею при інституті, навчаючись на 1-му курсі разом з випускниками звичайної школи, певний період навчання у вузі працюють з навантаженням нижче своїх можливостей.

В провідних країнах Заходу (США, Великобританія, Франція та інші) цієї проблеми не існує, бо звичайний в цих країнах шлях набуття вищої освіти (звичайна 8-9-річна школа - 3-4-річна спеціальна школа чи коледж - університет) забезпечує достатню підготовку майбутніх студентів з усього циклу фундаментальних дисциплін вже на другому етапі освітнього ланцюжка. Тому, наприклад, у навчальному плані технічного факультету Астонського університету (Великобританія) відсутні взагалі такі дисципліни, як загальна фізика, загальна хімія, а вища математика представлена лише спецрозділами.

В Україні існує двоступенева система набуття вищої освіти - “школа - вуз”. Відновлювана в країні мережа загальноосвітніх закладів нового типу поки що, здебільшого лише відтворює (на вищому, що правда, рівні) роботу традиційної середньої школи.

В той же час вимушена орієнтація вітчизняної вищої школи переважно на абітурієнта-випускника масової середньої школи стримує як розвиток мережі, так і якісні зміни у змісті роботи закладів нового типу.

Тією ланкою, у якій це “зачароване коло” може бути розірваним, є навчально-виховний комплекс типу “ліцей-вуз” (світовий його аналог - коледж при університеті США). Вже досягнутий тут ступінь навчальної інтеграції вимагає здійснення наступного кроку - розробки і практичного впровадження наскрізних профільно узгоджених навчальних планів, тобто планів спільної підготовки спеціалістів відповідного профілю за схемою “ліцей - другий курс інституту”. За таких умов зарахування одразу на другий курс інституту могло б проводитись не тільки як виняток, як це практикується окремими вузами України зараз, а в статутному порядку - для всіх ліцейстів, які виявляють таке бажання і спроможні до навчання у такий спосіб. Зрозуміло, реалізація пропонованої схеми навчання матиме і безперечний економічний ефект.

В Житомирському інженерно-технічному інституті певний час триває підготовча робота до відповідної перебудови навчального процесу. Зокрема, розпочато зарахування на 1-й курс інституту без вступних іспитів кращих випускників ліцею при ЖІТІ за підсумками введеного в ліцеї багатобального рейтингового обліку успішності навчання. Влітку 1995 року завершено роботу по вивченню можливостей ліцейстів щодо прискореного (за два роки замість трьох) оволодіння ними шкільним курсом елементарної математики, загальної фізики, хімії та біології; письмовий екзамєн з математики за повний курс середньої школи, що проводився згідно з вимогами до випускних екзамєнів, близько 94% учнів десятих класів ліцею склали на “добре” й “відмінно”. Проводиться у ЖІТІ й інша підготовча оргметодична робота.

З огляду на викладене уявляється доцільним, взявши на державному рівні за мету поступове зближення вітчизняної системи довузівської підготовки з кращими зразками світового досвіду, вже найближчим часом перейти до конкретних практичних кроків у цьому напрямку, використовуючи для цього як експериментальну базу ті з навчально-виховних комплексів типу “ліцей-вуз”, у яких вже визріли для цього необхідні передумови.